

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

Protokolant Agnieszka Murzynowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **L. S.**

skazanego z art. 200 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 marca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 17 listopada 2022 r., sygn. akt III Ka 353/22

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Krotoszynie

z dnia 28 marca 2022 r., sygn. akt II K 608/21,

1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w Krotoszynie, w części obejmującej rozstrzygnięcia związane z przypisaniem oskarżonemu L. S. czynów przestępnych opisanych w punktach VI i VII części wstępnej wyroku sądu pierwszej instancji i w tym zakresie postępowanie umarza, a wydatkami w tej części obciąża Skarb Państwa;

2. w pozostałym zakresie oddala kasację jako oczywiście bezzasadną i w tej części kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża skazanego;

3. zasądza od skazanego na rzecz oskarżycielki posiłkowej N. R. kwotę 300 (trzysta) zł tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej jej przez pełnomocnika z wyboru w postępowaniu kasacyjnym.

[J.J.]

Dariusz Kala

Wiesław Kozielowicz

Piotr Mirek

UZASADNIENIE

L. S. został oskarżony o to, że:

1. [...] 2008 r. w S. woj. [...] działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu kilkakrotnie doprowadził małoletnią poniżej lat piętnastu - K. K. do obcowania płciowego i poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że wykorzystując wspólną zabawę dotykał rękami po piersiach i pośladkach, ścisnął pośladki, dotykał w miejscach intymnych, łapał za krocze, wsuwał ręce w majtki, wsuwał palce do pochwy, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.
2. [...] 2009 r. w S. woj. [...] działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu kilkakrotnie doprowadził małoletnią poniżej lat piętnastu - K. K. do obcowania płciowego i poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że wykorzystując wspólną zabawę dotykał rękami po piersiach i pośladkach, ścisnął pośladki, dotykał w miejscach intymnych, łapał za krocze, wsuwał ręce w majtki, wsuwał palce do pochwy, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.
3. w bliżej nieustalonym czasie od 2006 r. do 2008 r. w P. i S. województwa [...] działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu kilkakrotnie doprowadził małoletnią poniżej lat 15 Z. Z. (obecnie Z. W.) do poddania się innym czynnościom seksualnym, w ten sposób, że wykorzystując wspólną

zabawę dotykał i ścisnął po piersiach i pośladkach, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

4. w bliżej nieustalonym czasie od 2011 r. do 2015 r. w P. i S. woj. [...] działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu kilkakrotnie doprowadził małoletnią poniżej lat 15 - N. R. do poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że zanosił do sypialni, gdzie kładł na łóżko, rozbierał i dotykał w okolicach krocza, a także wykorzystując sposobność dotykał za pośladki, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

5. w bliżej nieustalonym dniu pomiędzy 2009 r. a 2010 r. w P. woj. [...] doprowadził małoletnią poniżej lat 15 E. W. do obcowania płciowego i poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że zaniósł ją do sypialni gdzie położył na łóżku, rozebrał i dotykał w okolicach krocza oraz wkładał palce do pochwy, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k.

6. w bliżej nieustalonym okresie co najmniej od 2000 r. do 2005 r. w P. woj. [...] działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu kilkadziesiąt razy doprowadził małoletnią poniżej lat 15 - D. Z. (obecnie D. Z.) do poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że dotykał po piersiach, rozbierał leżącą w łóżku małoletnią i dotykał po pośladkach, odbycie, okolicach intymnych, a nadto wykorzystując wspólną zabawę dotykał za pośladki i po nogach, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

7. w bliżej nieustalonym dniu pomiędzy 2002 r. a 2004 r. w P. woj. [...] doprowadził małoletnią poniżej lat 15 - A. Z. do poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że wykorzystując wspólną zabawę dotykał po piersiach i pośladkach tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k.

8. w bliżej nieustalonym dniu około jesieni 2009 r. w P. woj. [...] doprowadził małoletnią poniżej lat 15 – L. M. do poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że posadził sobie na kolanach, dotykał po nogach, rozpiął spodnie, włożył ręce w majtki i dotykał w miejscach intymnych, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k.

9. w bliżej nieustalonym czasie wiosną lub latem pomiędzy 2010 r. do 2011 r. w P. woj. wielkopolskiego działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu co najmniej 10 krotnie doprowadził małoletnią poniżej lat 15 O. M. do poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że głaskał po ciele, wkładał ręce pod ubranie, dotykał po piersiach, pośladkach, wkładał ręce w majtki i dotykał w miejscach intymnych tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

10. w bliżej nieustalonym okresie w okresie od 2013 r. do 2014 r. w P. woj. [...] działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu kilkukrotnie doprowadził małoletnią poniżej lat 15 – W. P. do obcowania płciowego i poddania się innym czynnościom seksualnym w ten sposób, że dotykał ją w okolicach intymnych, oraz wkładał palce do pochwy, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 28 marca 2022 r., sygn. akt II K 608/21, Sąd Rejonowy w Krotoszynie:

1. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt I tj. występku z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 57 b k.k. skazał go na karę 2 (dwa) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,

2. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt II tj. występku z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 57 b k.k. skazał go na karę 2 (dwa) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,

3. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt III tj. występku z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 57 b k.k. skazał go na karę 2 (dwa) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,

4. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt IV tj. występku z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 57 b k.k. skazał go na karę 2 (dwa) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,

5. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt V tj. występkę z art. 200 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu skazał go na karę 2 (dwa) lat i 3 (trzy) miesięcy pozbawienia wolności,
6. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt VI tj. występkę z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 57 b k.k. skazał go na karę 2 (dwa) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,
7. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt VII tj. występkę z art. 200 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu skazał go na karę 2 (dwa) lat i 3 (trzy) miesięcy pozbawienia wolności,
8. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt VIII tj. występkę z art. 200 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu skazał go na karę 2 (dwa) lat i 3 (trzy) miesięcy pozbawienia wolności,
9. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt IX tj. występkę z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 57 b k.k. skazał go na karę 2 (dwa) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,
10. oskarżonego L. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w pkt X tj. występkę z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 57 b k.k. skazał go na karę 2 (dwa) lat i 6 (sześć) miesięcy pozbawienia wolności,
11. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu L. S. karę łączną 11 (jedenaście) lat i 3 (trzy) miesięcy pozbawienia wolności,
12. na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu okres jego zatrzymania i tymczasowego aresztowania od dnia 14 października 2021 r. godzina 6.45 do nadal, przy czym jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się jednemu dniowi kary pozbawienia wolności,
13. na podstawie art. 93 b § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 93 c pkt 3 k.k. w zw. z art. 93 f

§ 1 k.k. orzekł wobec L. S. środek zabezpieczający w postaci poddania się terapii związanej z zaburzeniami preferencji seksualnych,

14. na podstawie art. 46 § 2 k.k. zasądził od oskarżonego L. S. nawiązkę na rzecz:

- L. M. w kwocie 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych)
- O. M. w kwocie 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych)
- D. Z. w kwocie 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych)
- N. R. w kwocie 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych),

15. na podstawie art. 41 § 1 a k.k. orzekł w stosunku do oskarżonego zakaz zajmowania wszelkich stanowisk, wykonywania wszelkiej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi przez okres 15 (piętnaście) lat;

16. na podstawie art. 41 a § 2 i 4 k.k. orzekł zakaz zbliżania się do pokrzywdzonych na odległość mniejszą niż 10 (dziesięć) metrów oraz zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonymi przez okres 10 (dziesięć) lat.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiodła obrońca oskarżonego, która zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając mu (punkt A apelacji) obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

1. „art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.k. poprzez:

1. oddalenie na rozprawie w dniu 28.03.2022 r. (k. 715) wniosku obrony o ustalenie przez biegłych psychiatrów R. Ź. i M.G., seksuologa M.S. oraz psychologa klinicznego M.K. czy uszkodzenie płąta czołowego wymaga przeprowadzenia innych badań przez biegłych, z tym uzasadnieniem że okoliczność, która miała zostać udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy;
2. oddalenie na rozprawie w dniu 28.03.2022 r. (k. 715) wniosku dowodowego o zwrócenie się do psychiatry M.K. - (gabinet lekarski - ul. [...], [...]-[...]O.) o przekazanie dokumentacji lekarskiej leczenia psychiatrycznego pokrzywdzonej N. R. celem przeprowadzenia dowodu na okoliczność treści przekazanych przez pokrzywdzoną w trakcie rozmowy z psychologiem;

ustalenia, jakie leki pokrzywdzona przyjmowała i czy ich działanie mogło mieć wpływ na treść składanych w niniejszym postępowaniu zeznań i w trakcie przeprowadzanego badania psychologicznego, przy założeniu, iż pokrzywdzona w trakcie składania zeznań i badania psychologicznego była pod ich wpływem, czego nie należy wykluczać, z tym uzasadnieniem, że złożony wniosek dotyczy dowodu, który nie ma znaczenia dla sprawy, co w konsekwencji uniemożliwiło dokonanie zgodnie z zasadą prawdy materialnej ustaleń, dotyczących strony podmiotowej przestępstw zarzucanych oskarżonemu, a nadto weryfikację opinii biegłej dotyczącej pokrzywdzonej - będącej zarazem jednym z głównych świadków oskarżenia;

3. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.k. poprzez:

1. oddalenie na rozprawie w dniu 21.02.2022 r. (k. 560) wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii wspólnej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów i lekarza neurologa celem ustalenia czy oskarżony, ze względu na okoliczności ujawnione w trakcie wywiadu przeprowadzanego z Nim na potrzeby wydania opinii sądowo - seksuologiczno - psychiatryczno - psychologicznej, tj. okoliczności dotyczące urazów głowy, upadku z utratą przytomności i podjętego w związku z tym leczenia neurologicznego, podjęta próbą powieszenia się, podejrzenia występowania padaczki, występowania objawów w postaci zawrotów głowy, utraty pamięci, występowania „mroczków przed oczami”, miał w czasie czynu zachowaną zdolność rozpoznania jego znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem bądź też czy wskazana zdolność była w znacznym stopniu ograniczona.
2. oddalenie wniosku dowodowego z uzupełniającą opinią biegłej psycholog J.S. opiniującej małoletnią N. R., z tym uzasadnieniem, że dowody te zmierzają do przedłużenia postępowania, co uniemożliwiła dokonanie zgodnie z zasadą prawdy materialnej ustaleń dotyczących strony podmiotowej zarzucanych przestępstw, a nadto weryfikację opinii biegłej dotyczącej pokrzywdzonej - będącej zarazem jednym z głównych świadków oskarżenia.
3. art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 10 § 1 k.p.k., art. 410 k.p.k. oraz art. 424 §1 pkt 1 k.p.k. poprzez przyjęcie sprawstwa i winy oskarżonego odnośnie do przypisanych mu zaskarżonym wyrokiem czynów pomimo niedokonania

wymagających wiedzy specjalistycznej z zakresu psychologii, psychiatrii i neurologii ustaleń co do strony podmiotowej zarzucanych oskarżonemu czynów, w tym z uwagi na oddalenie wielu istotnych wniosków dowodowych obrony wymienionych w punkcie A1) i 2), jak również z uwagi na brak weryfikacji opinii biegłych dotyczących bezpośrednich dowodów oskarżenia - zeznań pokrzywdzonych, zwłaszcza pokrzywdzonej N. R. ;

4. art. 4 k.p.k. w zw. art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności (...) w postępowaniu karnym (zwana w uzasadnieniu „Dyrektywą niewinnościową”) oraz art. 288 akapit 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - statuującego w przedmiotowej sprawie bezpośrednio stosowanie prawa unijnego - poprzez rażące naruszenie zasady domniemania niewinności i zasady rozstrzygania wszelkich wątpliwości w przedmiocie winy oskarżonego na jego korzyść, akcentując - wbrew zasadzie obiektywizmu - w zakresie strony podmiotowej popełnionych czynów jedynie okoliczności niekorzystne dla oskarżonego;

5. art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. art. 201 k.p.k. w zw. z art. 365 k.p.k. poprzez niedostrzeżenie przez Sąd z urzędu potrzeby dokonania ustaleń w zakresie strony podmiotowej zarzucanych oskarżonemu przestępstw poprzez dopuszczenie dowodu z połączonej opinii biegłych psychiatrów i neurologa na okoliczność, czy doznane przez oskarżonego urazy głowy mogły mieć wpływ na wystąpienie rozhamowania seksualnego, zdolność rozpoznania czynów i pokierowania swoim postępowaniem;

6. art. 41 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, poprzez niewyłączenie sędziego referenta mimo ujawnienia okoliczności, dotyczących braku zdolności sędziego do zachowania bezstronności poprzez tego sędziego, czego objawem było oddalenie wniosków dowodowych zmierzających do ustalenia istotnych dla przedmiotu procesu okoliczności dotyczącej strony podmiotowej zarzucanych oskarżonemu przestępstw i braku zdolności do zapewnienia, by w toku procesu będącego w zainteresowaniu mediów zapewniono warunki do bezstronnego rozpoznania sprawy;

7. art. 424 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPCz) poprzez sporządzenie przez Sąd I instancji uzasadnienia na formularzu (według wzoru wprowadzonego aktem niższej rangi niż ustawa) w sposób skrótowy, a w szczególności uniemożliwiający stwierdzenie, jakie fakty Sąd uznał za udowodnione i na jakich w tej mierze oparł się dowodach, które dowody uznał za niewiarygodne, wiarygodne, a które nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy - skoro: po pierwsze, Sąd w rubryce 2.1 - po wskazaniu wśród dowodów będących podstawą ustaleń faktycznych - wskazuje na zeznania poszczególnych pokrzywdzonych z lakonicznym, szablonowym odniesieniem się do nich; po drugie wskazano w tejże rubryce opinie biegłej psycholog bez szczegółowej analizy jej treści czy podania chociażby danych biegłego, z ograniczeniem się do lakonicznego sformułowania „rzetelne, jasne z logicznie uargumentowanymi wnioskami”; a po trzecie, wskazano dowód opinii psychiatryczno - psychologiczno - seksuologiczną bez rzetelnej analizy jej treści czy chociażby wskazania danych biegłych wobec czego na podstawie tak skonstruowanego uzasadnienia Sądu I instancji nie jest możliwe odtworzenie w pełni toku rozumowania tego Sądu”.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I Instancji (punkt B apelacji).

Skarżąca wniosła również o (punkt C apelacji):

1. „dopuszczenie dowodu z opinii wspólnej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów i lekarza neurologa celem ustalenia czy oskarżony, ze względu na okoliczności ujawnione w trakcie wywiadu przeprowadzanego z nim na potrzeby wydania opinii sądowo - seksuologiczno - psychiatryczno - psychologicznej, tj. okoliczności dotyczące urazów głowy, upadku z utratą przytomności i podjętego w związku z tym leczenia neurologicznego, podjętą próbą powieszenia się, podejrzenia występowania padaczki, występowania objawów w postaci zawrotów głowy, utraty pamięci, występowania „mroczków przed oczami”, miał w czasie czynu zachowaną zdolność rozpoznania jego znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem bądź też czy wskazana zdolność była w znacznym stopniu ograniczona,

2. dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłych psychiatrów R. Ż. i M.G., seksuologa M.S. oraz psychologa klinicznego M.K. na okoliczności zasadności dokonania ustaleń w zakresie:

- konieczności przeprowadzenia u oskarżonego badania mającego na celu sprawdzenie, czy nie ma uszkodzonych funkcji płatów czołowych w związku z ujawnionymi przez oskarżonego urazami głowy, a jeżeli tak to, czy takie uszkodzenie mogło mieć ewentualny wpływ na występowanie rozhamowania seksualnego; czy oskarżony doświadczał i doświadcza myśli o charakterze natręctw;
- czy oskarżony miał kiedyś myśli samobójcze, rezygnacyjne;
- co oskarżony sądzi o kobietach;
- czy oskarżony obawia się ludzi, ich ocen;
- czy oskarżony potrafi ocenić zmiany w funkcjonowaniu na poszczególnych etapach życia i jaki miały charakter te zmiany;
- czy oskarżony czuje, by na przestrzeni lat - od dat zarzucanych mu czynów do chwili obecnej - jego zachowanie ulegało zmianom;
- co zmniejsza u oskarżonego napięcie;
- czy oskarżony w młodym wieku wykazywał zachowania, które wykraczały poza normę, były antyspołeczne;
- konieczności, przeprowadzenia u oskarżonego testów Matrycy Ravena (dla zbadania zdolności intelektualnych), próby zaburzeń myślenia - testem klasyfikacji (wykluczeń), myślenia Overinclusion; Piktogram (hasła), psychologicznych testów neuro, Pamięci Wzrokowej Bentona, Łączenia Punktów, figury złożonej Rey'a i zobowiązanie w/w biegłych do ponownego udzielenia, z uwzględnieniem ustaleń niniejszego wniosku dowodowego, odpowiedzi na pytania, zawarte w tezie dowodowej postanowienia Sądu o powołaniu ww. biegłych.

3. zwrócenie się do psychiatry M. K. - (gabinet lekarski - ul. [...], [...]-[...] O.) o przekazanie dokumentacji lekarskiej leczenia psychiatrycznego pokrzywdzonej N. R. celem przeprowadzenia dowodu na okoliczność treści przekazanych przez pokrzywdzoną w trakcie rozmowy z psychologiem; ustalenia, jakie leki pokrzywdzona przyjmowała i czy ich działanie mogło mieć wpływ na treść składanych w niniejszym postępowaniu zeznań i w trakcie przeprowadzanego badania psychologicznego, przy założeniu, iż pokrzywdzona w trakcie składania zeznań i badania

psychologicznego była pod ich wpływem, czego nie należy wykluczać.

4. zwrócenie się do psychologa A.R. (Centrum Terapii i Wspomagania Rozwoju A., ul. [...], [...]-[...] K.) o przekazanie dokumentacji psychologicznej z wizyt pokrzywdzonej N. R. celem przeprowadzenia dowodu na okoliczność treści przekazanych przez pokrzywdzoną w trakcie rozmowy z psychologiem, a dotyczących zachowań oskarżonego w okresie objętym zarzutem.

5. dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłej z zakresu psychologii J. S. w celu udzielenia odpowiedzi na pytania w zakresie dotyczącym pokrzywdzonej N. R. :

1. czy w trakcie przeprowadzonego z małoletnią N. R. badania psychologicznego z 14.08.2021 r. wykonywała testy psychologiczne, jeżeli tak to jakie,
2. czy świadek jest podatny na sugestie innych osób,
3. czy pokrzywdzona zdradza symptomy wykorzystania seksualnego,
4. czy Małoletnia mogła do chwili ujawnienia faktu molestowania sprzed około 10 lat nie zdradzać symptomów psychologicznych i fizycznych molestowania (np. fobii, wycofania, depresji, regresu w rozwoju, nadwrażliwości na dotyk, płaczliwość, próba samobójcza),
5. czy u pokrzywdzonej występują psychologiczne i behawioralne objawy molestowania seksualnego,
6. jeżeli tak, to czy w życiu pokrzywdzonej wystąpiły inne niż seksualna rodzaje traumy lub sytuacje, które mogły wywołać stwierdzone objawy,
7. do jakich kryteriów prawdziwości zeznań wynikających z przebiegu zeznania odnosi się biegła w punkcie 4 wniosków opinii,
8. na jakiej konkretnie podstawie biegła sformułowała wniosek, iż pokrzywdzona nie ujawnia skłonności do kłamstwa, manipulacji, celowego zniekształcania opisywanych zdarzeń,

przy jednoczesnym zwróceniu się do tej biegłej o wypowiedzenie się co do zasadności wydania opinii zgodnej z tezą dowodową po uzyskaniu:

1. informacji w szkole małoletniej na temat jej zachowania - opinii szkolnego pedagoga i wychowawcy klasy,
2. wyników testów psychologicznych przeprowadzonych u małoletniej”.

Wyrokiem z dnia 17 listopada 2022 r., sygn. akt III Ka 353/22, Sąd Okręgowy w Kaliszu:

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyjął, że czyny przypisane oskarżonemu w punktach 1, 2, 3, 4, 6, 9 i 10 zaskarżonego wyroku wyczerpują znamiona przestępstwa z art. 200 §1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 4 §1 k.k., a podstawą wymiaru kar za te przestępstwa jest art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 4 §1 k.k.,
2. w pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiodła obrońca skazanego, która zaskarżyła go w całości, zarzucając mu:

1. „rażącą obrazę prawa procesowego, tj. art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. (bezwzględna przyczyna odwoławcza), w związku z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 2 TUE oraz dyrektywy 2016/3434, polegającą na wydaniu zaskarżonego orzeczenia przez Sąd, który był nienależycie obsadzony, albowiem w jego składzie zasiadali:
 - sędzia E. K. - powołana do pełnienia urzędu na stanowisku Sędziego Sądu Okręgowego w Kaliszu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 ze zm.), wyrażony w uchwale z dnia 03.04.2019 r. nr 396/2019,
1. sędzia P. P. - powołany do pełnienia urzędu na stanowisku Sędziego Sądu Okręgowego w Kaliszu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 ze zm.), wyrażony w uchwale z

04.04.2019 r. nr [...], zatem nominowanych w niekonstytucyjnej, upolitycznionej procedurze, pełniących dodatkowo w dacie orzekania, podobnie jak sędzia sprawozdawca zasiadający w tym składzie, funkcje wykazujące silne związki z władzą wykonawczą, co skutkowało pozbawieniem oskarżonego L. S. prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka).

2. art. 170 § 1 pkt 1 i 5 k.p.k. w zw. z art. 368 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. oraz art. 6 ust. 3 lit. d Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez oddalenie przez Sąd Odwoławczy, przed wydaniem wyroku, pisemnych wniosków dowodowych zawartych w apelacji - lit. C (...),

3. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegającą na nienależytym rozpoznaniu wskazanych w apelacji zarzutów dotyczącego naruszeń:

3. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. - tj. oddalania wniosków dowodowych istotnych dla wykazania, iż nie popełniono czynu zabronionego,

4. art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. w zw. z art. 365 k.p.k. - tj. niedostrzeżenia z urzędu potrzeby dopuszczenia opinii biegłego psychiatry oraz opinii biegłego neurologa poprzez nieuwzględnienie istotnych okoliczności podniesionych w tych zarzutach, niedostateczne rozważenie w kontekście tych okoliczności materiału dowodowego, jego dowolną ocenę z naruszeniem zasad logiki i doświadczenia życiowego, co w konsekwencji doprowadziło do zaniechania wszechstronnej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku Sądu I instancji oraz skutkowało „przeniesieniem” uchybień tego Sądu do orzeczenia Sądu Odwoławczego”.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowemu w Kaliszu i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej, natomiast pełnomocnik oskarżycielek posiłkowych D. Z. oraz N. R.

wniósł o pozostawienie kasacji bez rozpoznania, względnie – w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania – o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna jedynie w tym sensie, że wywołała konieczność uchYLENIA z urzędu zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Krotoszynie, w części obejmującej rozstrzygnięcia związane z przypisaniem oskarżonemu L. S. czynów opisanych w punktach VI i VII części wstępnej wyroku sądu pierwszej instancji i umorzenia postępowania w tym zakresie.

Rozwijając ten wątek należy wskazać, że czyny przypisane oskarżonemu w punktach 6 i 7 części dyspozytywnej wyroku sądu pierwszej instancji, zgodnie z ich opisami zawartymi w punktach VI i VII aktu oskarżenia (odzwierciedlonymi w punktach VI i VII części wstępnej wyroku sądu *meriti*), które to opisy Sąd Rejonowy w Krotoszynie w pełni zaakceptował, zostały popełnione odpowiednio w okresie od 2000 r. do 2005 r. (czyn opisany w punkcie VI części wstępnej wyroku a przypisany w punkcie 6 części dyspozytywnej wyroku sądu *meriti*) oraz w bliżej nieustalonym dniu pomiędzy 2002 r. a 2004 r. (czyn opisany w punkcie VII części wstępnej wyroku a przypisany w punkcie 7 części dyspozytywnej wyroku sądu *meriti*).

Przestępstwo z art. 200 § 1 k.k. do dnia 25 września 2005 roku zagrożone było karą od roku do 10 lat pozbawienia wolności, a od 26 września 2005 roku do 30 września 2023 r. karą od lat 2 do 12 lat pozbawienia wolności. Powyższe oznacza, że podstawowy, wynikający z art. 101 § 1 pkt 2a k.k. termin przedawnienia karalności obu opisanych wyżej czynów zabronionych wynosił 15 lat. Przy tej okazji należy nadmienić, że przepis art. 101 § 1 pkt 2a k.k. stanowiący, że *karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat: 15 - gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat*, został dodany do kodeksu karnego na mocy art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny (Dz. U. z 2005 r., Nr 132, poz. 1109), która weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2005 r. W art. 2 wspomnianej noweli wskazano, że *do czynów popełnionych przed wejściem w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy Kodeksu karnego o przedawnieniu w brzmieniu nadanym tą ustawą, chyba że termin przedawnienia już upłynął*.

Powyższe oznacza, że do przedawnienia karalności ww. czynów zabronionych, przyjmując zgodnie z art. 5 § 2 k.p.k. najkorzystniejszy dla oskarżonego czas popełnienia tychże czynów (w związku z tym, że dokładnego okresu/dokładnej daty ich popełniania nie udało się ustalić – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2022 r., IV KK 193/21), tj. 1 stycznia 2005 r. (czyn przypisany w punkcie 6 części dyspozytywnej wyroku) i 1 stycznia 2002 r. (czyn przypisany w punkcie 7 części dyspozytywnej wyroku) doszło odpowiednio w dniu 1 stycznia 2020 r. oraz w dniu 1 stycznia 2017 r. W tych dniach upłynął bowiem wskazany wyżej 15 – letni termin przedawnienia karalności.

W przedmiotowej sprawie nie doszło przy tym do wydłużenia okresu terminu przedawnienia na podstawie art. 102 k.k. Postanowienie o wszczęciu śledztwa zostało wydane dopiero w dniu 16 czerwca 2021 r. (k. 21), a więc już po upływie podstawowego okresu przedawnienia. W tym miejscu jedynie uzupełniając należy zatem podkreślić, że data wszczęcia postępowania przygotowawczego jednoznacznie wskazuje, że ww. czyny zabronione byłyby przedawnione również wtedy, gdyby przyjąć najpóźniejszą z możliwych dat ich popełnienia, tj. odpowiednio 31 grudnia 2005 r. i 31 grudnia 2004 r.

W tym przypadku nie miał również zastosowania przepis art. 101 § 4 k.k. Ani ustawa, która wprowadziła tę regulację, tj. ustawa z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw /Dz.U. z 2008 r., Nr 214, poz.1344/, ani ustawy, które ten przepis nowelizowały, tj. ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw /Dz.U. z 2014 r., poz. 538/ oraz ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw /Dz. U. z 2015 r., poz. 396/ nie zawierały przepisów wyłączających stosowanie art. 4 § 1 k.k. w zakresie terminu przedawnienia. Zasadnie zatem podkreśla się w doktrynie, że „inaczej natomiast należy interpretować wpływ zmiany ustawy z dnia 24 października 2008 r., wprowadzającej przedłużenie okresu przedawnienia w stosunku do sprawców wymienionych w dodanym przez tę ustawę art. 101 § 4. Ustawa ta bowiem nie wprowadziła klauzuli wyłączającej stosowanie art. 4, nie zawiera też przepisu analogicznego do art. 15 p.w.k.k. ani art. 2 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. Z tego względu przepis art. 101 § 4 nie może mieć zastosowania do czynów popełnionych

przed 18 grudnia 2008 r. Warto też wskazać, że klauzula wyłączająca zastosowanie art. 4 nie znalazła się w dwóch kolejnych nowelizacjach art. 101 § 4. Brak jej bowiem w ustawach z dnia 4 kwietnia 2014 r. (obowiązującej w okresie od 26 maja 2014 r. do 30 czerwca 2015 r.) i z dnia 20 lutego 2015 r. (obowiązującej od 1 lipca 2015 r.). Oznacza to, że zmodyfikowane przez ustawodawcę wersje art. 101 § 4 nie mogą być stosowane wobec sprawcy czynów popełnionych przed wejściem w życie kolejnych nowelizacji wspomnianego przepisu, jeżeli ich zastosowanie pogarszałoby w konkretnym przypadku sytuację jednostki” (A. Zoll, S. Tarapata [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116*, wyd. V, red. W. Wróbel, Warszawa 2016, art. 101, teza 3). Powyższe stanowisko jest w pełni spójne z poglądami wyrażanymi w rzeczonej kwestii w judykaturze (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2023 r., III KK 648/22 i z dnia 27 kwietnia 2022 r., III KK 276/21).

W tym stanie rzeczy należało stwierdzić, że skazując oskarżonego za czyny przypisane mu w punkcie 6 i 7 części dyspozytywnej wyroku, Sąd Rejonowy dopuścił się uchybienia stanowiącego bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., czego nie dostrzegł organ odwoławczy, który utrzymując (a w odniesieniu do czynu przypisanego w punkcie 6 także modyfikując) wyrok sądu I instancji w tym zakresie w mocy, zaabsorbował to uchybienie na grunt „swojego” orzeczenia. Stwierdzenie powyższego wywołało konieczność uchylenia z urzędu – na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. - zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Krotoszynie, w części obejmującej rozstrzygnięcia związane z przypisaniem oskarżonemu L. S. czynów opisanych w punktach VI i VII części wstępnej wyroku sądu pierwszej instancji i umorzenia postępowania w tym zakresie.

W związku zaś z tym, że wszystkie zarzuty kasacji okazały się oczywiście bezzasadne, Sąd Najwyższy – stosownie do treści art. 535 § 3 k.p.k. – nie sporządził uzasadnienia w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 2 wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 630 k.p.k. (punkt 1 wyroku), art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. oraz § 12 ust 1 i 3 w zw. z § 11 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1964) – pkt 2 i 3 wyroku.

[J.J.]

[ms]

Dariusz Kala

Wiesław Kozielowicz

Piotr Mirek